

OSNOVNA ŠKOLA GORNJA VEŽICA

POVEZNOST ZNANJA HRVATSKOG JEZIKA

SA USVAJANJEM ENGLESKOG JEZIKA

ISTRAŽIVAČKI RAD S PODRUČJA ODGOJA I OBRAZOVANJA NA ŠKOLSKOJ RAZINI

Autorica: Gracijela Orobabić, prof.
učiteljica engleskog jezika, učitelj savjetnik

Rijeka, rujan 2022.

Zahvala

Zahvaljujem profesorici Bojani Matešin, ravnateljici OŠ Gornja Vežica, na odobrenju i podršci pri provođenju ovog istraživanja. Također zahvaljujem dragim kolegicama, učiteljicama engleskog jezika OŠ Gornja Vežica, profesoricama Višnji Dragičević, Gordani Tovilović, Željki Jasnić i Maji Kosmač, kao i učiteljicama hrvatskog jezika, profesoricama Vesni Argentin, Vilmi Lukanović i Tamari Broznić Škalamera na ispunjavanju ankete i pokazanom interesu za provođenje istraživanja.

Osobito sam zahvalna velikom broju učenika šestog razreda u šk. god. 2021./2022. koji su dobrovoljno ispunili anonimnu anketu i tako doprinijeli ovom istraživanju.

Gracijela Orobabić, prof.

Sažetak

Ovaj istraživački rad na školskoj razini bavi se problematikom povezanosti hrvatskog jezika kao školskog predmeta sa usvajanjem engleskog kao stranog jezika iz učeničke kao i učiteljske perspektive. Također je istraženo koje jezične djelatnosti u okviru elemenata vrednovanja obaju jezika učenici usvajaju lakše, a koje smatraju težim te je li mišljenje učitelja o tome slično mišljenju učenika.

Cilj autorice je koristiti dobivene podatke za reflektivno poučavanje, odnosno rezultate istraživanja koristiti za poboljšanje poučavanja i bolje zadovoljenje učeničkih potreba tijekom nastavnog procesa. U radu su navedeni nalazi iz stručne literature koja se bavi opravданošću uporabe materinskog jezika u poučavanju engleskog kao stranog jezika te pozitivnog utjecaja boljeg znanja materinskog jezika na učeničko uspješnije usvajanje stranog jezika kako s lingvističkog stajališta tako i sa stajališta očuvanja učeničkog mentalnog zdravlja smanjenjem stresa i osjećaja anksioznosti. U okviru rada također je provedeno empirijsko istraživanje u obliku dobrovoljne, anonimne ankete za učenike šestog razreda, ankete za učiteljice engleskog jezika i ankete za učiteljice hrvatskog jezika OŠ Gornja Vežica u Rijeci. Također su analizirane i uspoređene zaključne ocjene iz engleskog jezika s onima iz hrvatskog jezika svih učenika šestog razreda škole na kraju školske godine 2021./2022.

Istraživanje je pokazalo da su učenici i učiteljice povezanost boljeg znanja hrvatskog jezika na uspješnije usvajanje engleskog jezika prepoznali kao pozitivan, značajan i važan faktor koji treba uzeti u obzir prilikom planiranja i pripremanja nastave, a radi što boljeg zadovoljenja učeničkih potreba.

Ključne riječi:

hrvatski jezik, usvajanje engleskog jezika, empirijsko istraživanje

Summary

This research at the school level deals with the issue of the impact of the Croatian language as a school subject on the acquisition of English as a foreign language from the students' as well as teachers' point of view. It was also investigated which language skills within the framework of the evaluation elements of both languages the students acquire more easily, and which they find more difficult, as well as whether the teachers' opinion about it is similar to the students' opinion.

The author's goal is to use obtained data for reflective teaching, that is, to use the results of this research to improve teaching and better meet student needs during the teaching process. This research paper presents findings from professional literature that deal with the justification of using the mother tongue in teaching English as a foreign language and the positive impact of better mother tongue knowledge on students' more successful acquisition of a foreign language, both from a linguistic point of view and from the point of view of preserving the students' mental health by reducing stress and feelings of anxiety. As part of the work, empirical research was also conducted in the form of a voluntary, anonymous survey for sixth-grade students, a survey for English language teachers and a survey for Croatian language teachers at Gornja Vežica Primary School in Rijeka, Croatia. The final grades in English and Croatian of all sixth-grade students at the end of the 2021/2022 school year were also analyzed and compared.

The research results showed that the impact of better knowledge of the Croatian language on more successful acquisition of the English language was recognized by students and teachers as positive and significant, and an important factor that should be taken into consideration when planning and preparing lessons, in order to better meet the student needs.

Key words:

Croatian language, acquisition of English as a foreign language, empirical research

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Uporaba materinskog jezika u procesu poučavanja i usvajanja engleskog jezika	3
3. Uloga materinskog jezika u EMI programima	7
4. Empirijsko istraživanje.....	9
4.1. Metodologija istraživanja	9
4.2. Rezultati istraživanja	10
4.2.1. Analiza rezultata učeničke ankete	10
4.2.2. Analiza rezultata ankete za učiteljice engleskog jezika	15
4.2.3. Analiza rezultata ankete za učiteljice hrvatskog jezika	16
4.2.4. Analiza zaključnih ocjena iz engleskog jezika i hrvatskog jezika za učenike šestog razreda u šk. god. 2021./2022.	18
5. Zaključak	19

LITERATURA

PRILOG

1. UVOD

Motivacija za provođenje ovog odgojno-obrazovnog istraživanja na školskoj razini na temu „*Povezanost znanja hrvatskog jezika sa usvajanjem engleskog jezika*“ je interes autorice za stjecanje dodatnih saznanja o povezanosti rezultata poučavanja materinskog jezika s rezultatima poučavanja engleskog kao stranog jezika te promišljanje, refleksija na vlastiti rad. Istraživanje je provedeno sa svrhom poboljšanja vlastitog poučavanja i uočavanja eventualne potrebe promjene metoda poučavanja s ciljem lakšeg usvajanja potrebnih znanja i ostvarenja odgojno-obrazovnih ishoda te bolje razine ostvarenosti učeničkih postignuća.

Moderne strategije poučavanja u 21. stoljeću potiču učitelja praktičara da preuzme ulogu učitelja-istraživača kako bi osrtom na vlastito poučavanje, reflektivnim poučavanjem te analizom prikupljenih podataka u vezi s time mogao unaprijediti poučavanje, učenicima olakšati usvajanje ishoda, objavljivanjem rezultata istraživanja potaknuti kolege iz struke na razmjenu ideja i bolju suradnju te doprinijeti kvaliteti rada obrazovne ustanove u kojoj se istraživanje vrši.

Ovo istraživanje je provedeno u školskoj godini 2021./2022. među učenicima šestog razreda te učiteljicama engleskog i hrvatskog jezika osnovne škole Gornja Vežica u Rijeci, dakle, radi se o generacijskom odgojno obrazovno istraživanju na školskoj razini. Podaci su skupljeni provođenjem dobrovoljne, anonimne ankete među učenicima, učiteljicama engleskog jezika, učiteljicama hrvatskog jezika kao i analizom i usporedbom zaključnih ocjena svih učenika šestog razreda iz obaju školskih predmeta.

Tijekom razvoja poučavanja stranih jezika u osnovnoj školi u posljednjih 30 godina mišljenja o korisnosti uporabe materinskog jezika pri poučavanju stranog jezika su se mijenjala.

Želja autorice je da ovim istraživanjem potvrdi ili opovrgne postavljenu tezu:

Bolje znanje hrvatskog jezika doprinosi boljem usvajanju engleskog kao stranog jezika.

Problem ovog istraživanja može se formulirati na način da se postavlja pitanje o povezanosti naučenog u nastavi hrvatskog jezika sa usvajanjem jezičnih vještina engleskog jezika.

Postavlja se **istraživačko pitanje**: *Utječe li znanje hrvatskog jezika na usvajanje engleskog jezika?*

Predmet istraživanja je sveza jezičnih djelatnosti u oba školska predmeta kao što su čitanje s razumijevanjem, pisano izražavanje, govorenje i usvajanje gramatike/jezičnih zakonitosti kao i usporedba sumativnog vrednovanja tj. zaključnih ocjena na kraju školske godine

Svrha ovog istraživanja je ispitati i utvrditi koje vještine i koje jezične djelatnosti poučavanja u oba jezika učenicima predstavljaju najveću poteškoću, a koje sadržaje smatraju lakima za usvajanje te prema dobivenim rezultatima uskladiti postupke i metodologiju poučavanja.

U teorijskom dijelu istraživačkog rada od znanstvenih metoda se koriste metode komparacije, metoda dokazivanja i povijesna metoda. U empirijskom dijelu se za prikupljanje podataka koristila kvantitativna metoda i metoda anketiranja, a za analizu dobivenih

rezultata koristila se statistička metoda i metoda deskripcije uzorka pomoću aritmetičke sredine.

Ovaj istraživački rad je, osim na uvod i zaključak, podijeljen na još tri dijela.

U uvodu se navodi teza, problem, predmet i svrha istraživanja, kao i kratki generički opis cjelokupne strukture rada.

U drugom dijelu rada pod naslovom „Uporaba materinskog jezika u procesu poučavanja engleskog jezika“ navode se proučavanje i nalazi autorice u stručnoj literaturi, osobito mišljena pojedinih praktičara i teoretičara o važnosti uporabe materinskog jezika pri poučavanju i usvajanju sadržaja engleskog jezika. Predstavljaju se trenutno važeći trendovi u poučavanju engleskog jezika, a autorica iznosi i zapažanja iz vlastitog bogatog iskustva.

Treći dio rada nosi naslov „Uloga materinskog jezika u EMI programima“. Autorica iznosi zaključke i rezultate drugih istraživanja provedenih u školama u kojima se engleski koristi kao medij poučavanja, što znači da se nastava ostalih školskih predmeta provodi na engleskom jeziku. S obzirom da je taj trend našao odjek i u Hrvatskoj te neke osnovne i srednje škole nude i takve programe, autoricu su zaintrigirala iskustva u ostalim zemljama te kakva su iskustva s uporabom ili neuporabom materinskog jezika u tim programima.

Četvrti dio ovog rada odnosi se na samo empirijsko istraživanje pomoću anketnih upitnika te sadrži dva podnaslova. U dijelu „Metodologija istraživanja“ opisuje se proces stvaranja anketnog upitnika učenika i učiteljica te osnovne informacije o tipu pitanja i načinu na koji su ispitanici pristupili anketnim upitnicima. U dijelu „Rezultati istraživanja“ prikazuju se demografska obilježja ispitanika, za tri različite učeničke i učiteljske ankete, koje ispituju mišljenja i stavove ispitanika o temi, a zatim se ulazi u analizu samih odgovora ispitanika i predstavljaju se rezultati pomoću grafikona i prosjeka. Također se vrši analiza i usporedba zaključnih ocjena svih učenika šestog razreda iz obaju školskih predmeta u šk. god.

2021./2022.

U zaključku se iznose spoznaje istraživanja na temelju rezultata koji su se analizirali u istraživačkom radu kao i anketnom upitniku. Slijedi kratki osvrt na tezu i istraživačko pitanje, preporuke za daljnje postupke za poboljšanje poučavanja, objašnjavaju se eventualna ograničenja istraživanja te nudi preporuka za eventualna daljnja istraživanja.

2. Uporaba materinskog jezika u procesu poučavanja i usvajanja engleskog jezika

Već niz godina teoretičari i praktičari poučavanja engleskog kao stranog jezika razilaze se u mišljenju o korisnosti uporabe materinskog jezika u nastavnom procesu poučavanja engleskog kao stranog jezika.

Prije tridesetak godina uporaba materinskog jezika u poučavanju stranog jezika jedva da se spominjala i ova važna tema bila je zanemarivana. Jednostavno se smatralo da je poučavanje engleskog korištenjem isključivo engleskog najbolji način poučavanja i usvajanja engleskog kao stranog jezika. Situacija se dramatično promijenila u posljednjih desetak godina. Uporaba materinskog jezika u poučavanju stranog jezika postala je česta i važna tema stručnog usavršavanja učitelja te je materinski jezik dobio svoje značajno, zasluženo mjesto u procesu poučavanja i usvajanja engleskog jezika. Dvojezičnost kao i višejezičnost postaju pojmovi kojima treba težiti.

Dok je u nekim strategijama poučavanja engleskog jezika materinski jezik (L1) smatran „slonom u učionici“ (Levine, 2011) i podržavana strategija isključivo engleskog (English-only) pri poučavanju, odnosno ekstremno, zabrana korištenja materinskog jezika na svim razinama poučavanja engleskog kao stranog jezika, u isto vrijeme se potiče uporaba materinskog jezika u poučavanju stranog jezika, osobito na nižim jezičnim razinama poučavanja (Young Learners & Beginners). Od izlaska knjige Guya Cooka „Prevođenje u poučavanju jezika“ 2010. godine (Guy Cook 'Translation in Language Teaching') postignuta je dogovorna pozicija u akademskoj zajednici da je u mnogim kontekstima poučavanja engleskog kao stranog jezika politika English-only ne samo nedostižna, već i nepoželjna. Mnoga istraživanja iz prakse pokazuju da je dobro planirana i svrshodna uporaba materinskog jezika pri poučavanju engleskog kao stranog jezika poželjna i korisna (Cambridge Papers in ELT, CUP 2019).

Mnogi autori vjeruju da je materinski jezik pozitivan izvor znanja u engleskoj učionici. Tako na primjer, Deller and Rinvolucri (2002, str. 94) učenikov materinski jezik nazivaju „korisnim alatom“ i tvrde da bi njegovo zanemarivanje bilo gubitak važnog izvora znanja. Nadalje, Briggs (2001, str. 1) ističe da postoje snažni dokazi o popularnosti i raširenosti uporabe materinskog jezika među učenicima u različitim kontekstima učenja engleskog jezika. Slično tome, Burden (2000, str. 6) tvrdi da učiteljev pokušaj komplikirane uporabe stranog jezika pri objašnjavanju zadatka i težih sadržaja, radije no davanja jednostavnog objašnjenja na materinskom jeziku može izazvati negativan efekt i dovesti do povećanja učeničke frustracije. Dakle, preporučeno je kratko objašnjenje zadatka na materinskom jeziku.

Istraživanja su pokazala da se prebacivanje iz jednog jezika u drugi i prevođenje događaju instinkтивno kod svih učenika stranih jezika te je stoga materinski jezik važan izvor znanja za usvajanje stranog jezika (Cook, 2001; Woodall, 2002). Iz tog razloga učitelji bi trebali raditi *s a* ne *protiv* ove tendencije. Postoje drastični primjeri iz prakse, koje spominje Goldstein (2003), kada je učenicima bila zabranjena uporaba materinskog jezika tijekom sata engleskog jezika, a ipak su ga koristili među sobom potiči pomoći i podršku suučenika za pojašnjenje zadatka, no pritom su osjećali sram i ili bili kažnjeni za uporabu vlastitog jezika.

Anketa koju su među učiteljima proveli Hall & Cook (2013) pokazuje da čak 36% učitelja ima osjećaj krivnje kada u nastavi osjete potrebu koristiti materinski jezik. To je sigurno razlog za zabrinutost, jer bezrazložan osjećaj krivnje vjerojatno neće pomoći učiteljima koji nastoje shvatiti i riješiti probleme s kojima se učenici susreću, koristeći njihov materinski jezik.

Nadalje, posljednjih godina jača ideja bazirana na istraživanjima da cilj većine učenika stranih jezika nije postati što sličniji izvornim govornicima i to iz dvaju razloga: 1) jer im to nije potrebno za ono za što će koristiti strani jezik i 2) malo je vjerojatno da će postići razinu izvornog govornika. Stoga je prihvatljiviji i realniji cilj da postanu komunikativno kompetentni dvojezični korisnici (communicatively competent bilinguals - Cambridge Papers in ELT, CUP 2019)

Dvojezični pristup, koji je opisan kao „sposobnost ... u kojoj se jezici međusobno povezuju, reagiraju i nadopunjaju“ (the Council of Europe (2001: 4) prihvatljiviji je i plodonosniji od stroge politike English-only na nastavi.

Vijeće Europe je 2018. izdalo „Ažurirani Zajednički europski okvir reference za jezike“ koji uključuje medijaciju među jezicima kao ključnu komponentu referenca kako se jezici upotrebljavaju. Ishodi učeničkih postignuća, koji počinju rečenicu s „moći će“ ('Can-do' statements), sada uključuju i sposobnosti poput prijevoda s jednog jezika na drugi te objašnjavanja na jednom jeziku informacija koje se nalaze u tekstu na drugom jeziku. U perspektivi Vijeća Europe višejezične i višekulturalne kompetencije su temeljni ciljevi poučavanja i usvajanja stranih jezika. (CEFR, Council of Europe, 2018)

Hrvatski kurikulum nastavnog predmeta Engleski jezik temelji se na suvremenom komunikacijskom pristupu poučavanja (Communicative Approach in Language Teaching & Learning) u kojemu je na svjetskoj razini prepoznata važna uloga materinskog jezika u procesu poučavanja i usvajanja engleskog jezika.

Primjerena uporaba materinskog jezika u engleskoj učionici omogućuje učenicima pozitivno iskustvo i pruža mogućnost korištenja vrijednog izvora znanja koji im je potpora u lakšem usvajanju novog, stranog jezika.

Između ostalog, s učiteljeve pozicije, komuniciranje s učenicima na njihovom materinskom jeziku doprinosi kvalitetnijem odnosu između učenika i učitelja, često štedi vrijeme i čini dodatne komplikirane i nerazumljive upute ili pojašnjenja zadatka nepotrebнима. Efikasnije je da učitelj zamoli nekog iz razreda da prevede uputu, nego da ju učitelj ponavlja nekoliko puta na stranom jeziku (Harbord, 1992).

Mišljenje autorice, zasnovano na višegodišnjem iskustvu, je da je materinski jezik u engleskoj učionici važan i koristan alat za poučavanje i usvajanje engleskog jezika. Valja ga tijekom nastavnog procesa koristiti smisleno i prema potrebi. U našim su razredima učenici različitih sposobnosti i različitih razina znanja engleskog jezika, stoga materinski jezik često služi kao primjerena potpora učenicima. Učenicima na nižoj razini znanja materinski jezik kao potpora potrebniji je nego onima na višoj razini znanja engleskog jezika. Pokazalo se kao dobra praksa dogоворити razredna pravila za učeničko korištenje materinskog jezika. Ukoliko se pokaže da određeni broj učenika nije razumio uputu ili sadržaj, dobro je koristiti znanje

učenika istog razreda koji je na višoj razini, koji može zadatak pojasniti i/ili prevesti na materinski jezik te na taj način dobro koristiti i razvijati vlastitu vještina medijacije.

Kao osobitu prednost korištenja materinskog jezika autorica vidi smanjenje razine stresa i frustracije te poboljšanje učeničkog osjećaja pozitivnog okruženja i podrške. Kada učenici mogu slobodno i bez straha izraziti svoje razumijevanje kao i nerazumijevanje sadržaja, osjećaju se sigurno i veća je vjerojatnost da će biti motivirani za rad i time uspješniji u usvajanju sadržaja. Kada osoba uči nešto novo, potreba za jasnoćom i uvjerenosću u točnost vlastitog shvaćanja važnih sadržaja je vrlo bitna. Učenici su izrazili mišljenje da im uspoređivanje vlastitog razumijevanja sadržaja ili zadatka s drugim učenikom uvelike pomaže te često pritom koriste materinski jezik. Učenici uglavnom koriste materinski jezik obraćajući se učiteljici ili suučeniku pri provjeri točnosti značenja novih riječi i izraza te uporabe jezičnih zakonitosti. Dopuštanje učenicima da koriste materinski jezik kada im je to potrebno ujedno podupire osjećaj odgovornosti za vlastito učenje, a u isto vrijeme učenici postaju sposobni nositi se s tom odgovornošću bez frustracije što doprinosi očuvanju mentalnog zdravlja. Autorica je uočila da njezina pozitivna reakcija na učestalije korištenje engleskog jezika za pitanja i pojašnjenja učenika na nižoj razini, koji je ranije za isto koristio materinski jezik, doprinosi učeničkom osjećaju zadovoljstva i boljem korištenju engleskog jezika.

Autorica također potiče uporabu materinskog jezika kad god učenici trebaju verbalno formativno vrednovati vlastiti rad ili rad suučenika na ljubazan, konstruktivan i poticajan način. Rijetki su učenici osnovnoškolske dobi koji su u stanju govoriti o procesu učenja služeći se stranim jezikom, a svrha vršnjačkog vrednovanja je da ostali razumiju rečeno i savjete.

Autorica potiče učenike na korištenje rječnika te mnoštva internetskih dvojezičnih resursa koji promoviraju usvajanje engleskog jezika.

Autorica koristi materinski jezik u engleskoj učionici najčešće za pojašnjenje značenja novih riječi, izraza, osobito idioma na upit učenika kao i za davanje uputa i pojašnjenje kompleksnijih zadataka, ako nijedan učenik u razredu to ne može učiniti metodom medijacije umjesto učiteljice. Također učestalo surađuje s kolegicama, učiteljicama hrvatskog jezika, konzultira se o jezičnom gradivu koje je obrađeno te koristi korelaciju znanja koja su učenici usvojili na nastavi hrvatskog jezika da bi ih lakše primijenili na engleskom jeziku, npr. forma sastavka, interpunkcija i sl. Osobitu pažnju posvećuje isticanju sličnosti i razlika između dvaju jezika u poučavanju jezičnih zakonitosti i gramatičkih sadržaja, jer se pokazalo da učenici na taj način bolje razumiju i lakše usvajaju sadržaje. Jedan od primjera je svršeni i nesvršeni glagolski vid u hrvatskom jeziku za lakše shvaćanje razlike između Past Simple & Continuous u engleskom jeziku.

Autorica u svom radu primjećuje da učenici koji su bolje usvojili određene jezične i gramatičke sadržaje i zakonitosti na hrvatskom jeziku lakše povezuju iste ili slične sadržaje u engleskom jeziku. To je jedan od razloga zašto provodi istraživanje na tu temu.

Komunikacijski pristup poučavanju engleskog jezika, pojednostavljen, zastupa ideju da učenika valja staviti u životne, stvarne situacije koje će ga potaći na komunikaciju. Stoga teme i sadržaji poučavanja u udžbenicima engleskog jezika pokušavaju biti što bliži stvarnom životu učenika da bi ga motivirali na usvajanje znanja i vještina potrebnih za verbalnu ili

pisanu produkciju tj. komunikaciju, a potpomognuto receptivnim djelatnostima čitanja s razumijevanjem i slušanja s razumijevanjem. Poučavanje engleskog jezika nije proučavanje jezika kao takvog, nego je izravno u funkciji komunikacije. Među temama poučavanja su sadržaji svijeta oko nas kao i ostalih školskih predmeta, svijeta znanosti, geografije, povijesti, glazbe, umjetnosti o kojima se poučava na engleskom jeziku. Takav pristup poučavanju podrazumijeva integraciju sadržaja i stranog jezika i naziva se CLIL (Content and Language Integrated Learning). Tijekom poučavanja takvih sadržaja autorica je uočila da neki učenici pokazuju veći interes i aktivniju uključenost u rad na satu, dok je mnogima potrebna veća potpora korištenjem materinskog jezika zbog kompleksnosti jezičnog sadržaja i novog vokabulara. Autoricu je zaintrigiralo koja je uloga materinskoj jezika i koristi li se on ili ne koristi u programima u kojima se cijeli školski kurikulum poučava na engleskom jeziku (bilingual & multilingual schooling, EMI programs i sl.) te je proučila dostupnu literaturu na tu temu i spoznaje iznijela u sljedećem dijelu ovog rada.

3. Uloga materinskog jezika u EMI programima

Engleski je već jako dugo globalni jezik kako u poslovnom svijetu tako i u obrazovnim sustavima. Poučavanje cjelokupnog ili dijela školskog kurikuluma na engleskom jeziku provodi se u međunarodnim školama kao i u privatnim jezičnim školama diljem Europe i svijeta. U posljednjih nekoliko godina pokazan je interes u nekim zemljama, pa tako i u Hrvatskoj, da se takvi programi uvedu i u državne škole. Engleski kao medij poučavanja (English as the Medium of Instruction – EMI), odnosno jezik na kom se vrši poučavanje sadržaja svih ili većine školskih predmeta, je strategija koja se koristi u takvima školama već niz godina te su one baza nekoliko istraživanja efikasnosti takvog obrazovanja.

U ovom dijelu rada navedeni su neki zaključci i rezultati nekoliko istraživanja koje je autor Hamish Chalmers, stručnjak za primjenjenu lingvistiku, uz suradnju drugih stručnjaka, objedinio i objavio 2021. pod naslovom „The Role of the First Language in English Medium Instruction“ (ELT Expert Panel, Oxford University Press).

Najvažniji zaključak njegova rada je da je doprinos materinskog jezika usvajanju drugog jezika jako bitan. Istraživanja spomenuta u Chalmersovom radu pokazala su da je u EMI programima bitno ne zanemariti ulogu materinskog jezika te da su učenici onih škola u kojima se dio predmeta poučava na materinskom jeziku, a dio na engleskom jeziku uspješniji i zadovoljniji od onih gdje se nastava odvija isključivo na engleskom jeziku. Nadalje, dokazano je da takvi dvojezični programi kao i sistematska uporaba materinskog jezika kao alata za poučavanje podupiru učenikov razvoj engleskog jezika i ostalih školskih predmeta u EMI programima.

Kapacitet našeg mozga da nauči i služi se različitim jezicima je ogroman. Istraživanja višejezičnosti pokazuju da se jezici koje pojedinac koristi međusobno „potpomažu“ i postoje jasni dokazi snažne povezanosti izvrsnosti u materinskom jeziku s uspješnjim usvajanjem drugog ili više stranih jezika.

Stručnjak primjenjene lingvistike Wolfgang Butzkamm je u svom članku „Jezik učimo samo jednom“ (2003) napisao da smo kroz učenje materinskog jezika naučili misliti, komunicirati i stekli intuitivno razumijevanje gramatike te je stoga materinski jezik neprocjenjiv resurs koji koristimo kada pristupamo zadatku učenja stranog jezika.

Roditeljima učenika koji pohađaju škole s EMI programima jasno je rečeno da učenici kod kuće i u zajednici trebaju nastaviti upotrebljavati materinski jezik, jer je to korisno za njihovo usvajanje školskog gradiva kao i engleskog jezika te je bitno razvijati njihovu višejezičnost koja doprinosi boljem općem intelektualnom i socijalnom razvoju njihovog djeteta.

Naglašena je važnost poticanja usvajanja učenikovog materinskog jezika kao i to da je on dobro razvijen kad učenik kreće u EMI program. Pokazala se direktna veza boljeg usvajanja engleskog s poboljšanim rezultatima u drugim akademskim poljima kod učenika koji bolje vladaju svojim materinskim jezikom. Materinski jezik treba koristiti u različitim strategijama poučavanja engleskog kao što su potpora pri usvajanju novog vokabulara, pojašnjenje sadržaja poučavanja kad je to potrebno ili bolje razumijevanje kako engleski kao jezik funkcioniра pomoću istih zakonitosti u materinskom jeziku.

Prema ovim rezultatima i zaključcima novih istraživanja autorica dolazi do spoznaje da je povezivanje, korelacija učenikova znanja materinskog jezika tijekom poučavanja engleskog jezika vrlo važno za učenikovo bolje razumijevanje i usvajanje stranog jezika, dok slobodno korištenje materinskog jezika prema potrebi tijekom nastavnog procesa smanjuje razinu anksioznosti i stresa kod učenika te tako doprinosi očuvanju mentalnog zdravlja učenika. Dakle, prednosti su višestruke.

Autoricu nadalje zanima koje jezične komponente i vještine u oba jezika učenici usvajaju lakše, a koje teže te povezuju li znanja materinskog jezika za bolje razumijevanje i usvajanje sadržaja engleskog jezika, što je tema sljedećeg dijela istraživačkog rada.

4. Empirijsko istraživanje

4.1. Metodologija istraživanja

U ovom poglavlju pobliže će se objasniti metodologija korištena tijekom istraživanja mišljenja i stavova učenika i učiteljica anketnim upitnicima te usporediti zaključne ocjene učenika šestog razreda iz engleskog i hrvatskog jezika na kraju šk. god. 2021./2022.

Sva tri anketna upitnika nose naziv „Utječe li znanje hrvatskog jezika na usvajanje engleskog jezika u školi?“ Izrađeni su pomoću alata Google obrasci te su odgovori prikupljeni online putem. Autorica je osmisnila različite anketne upitnike, jedan za učenike, drugi za učiteljice hrvatskog jezika, a treći za učiteljice engleskog jezika. Svi ispitanici su učenici i djelatnici OŠ Gornja Vežica u Rijeci.

Učenici su svoj anketni upitnik ispunjavali anonimno i dobrovoljno nakon što im je objašnjeno čemu njihovi odgovori služe. Anketnim upitnikom za učenike skupljena su 52 odgovora, od ukupno 60 učenika šestog razreda te će se rezultati tog dijela istraživanja analizirati na temelju uzorka od 52 ispitanika. Svi ispitanici učenici su šestog razreda osnovne škole i uče engleski kao prvi strani jezik šest godina. Učenički anketni upitnik sastoji se od ukupno 14 pitanja i sva su zatvorenog tipa. Ispitanici se susreću s pitanjima odabira da/ne kao i s pitanjima višestrukog odabira.

Učiteljice engleskog jezika svoju su anketu ispunjavale anonimno i dobrovoljno. Anketni upitnik je ispunilo 5 ispitanika. Demografski su svi ispitanici ženskog spola s višegodišnjim radnim iskustvom u školi. U anketnom upitniku je ukupno 9 pitanja i sva su zatvorenog tipa. Ispitanice se susreću s pitanjima odabira da/ne kao i s pitanjima višestrukog odabira.

Učiteljice hrvatskog jezika također su svoju anketu ispunjavale anonimno i dobrovoljno. Anketni upitnik ispunila su 3 ispitanika. Demografski su svi ispitanici ženskog spola s višegodišnjim radnim iskustvom u školi. U anketnom upitniku je ukupno 9 pitanja i sva su zatvorenog tipa. Ispitanici se susreću s pitanjima odabira da/ne kao i s pitanjima višestrukog odabira.

Ankete su ispitanicima bile dostupne poveznicom putem aplikacija Teams i Viber. Ankete su bile otvorene za ispunjavanje od 20. do 27. lipnja 2022. Sve su ankete na hrvatskom jeziku, a procijenjeno vrijeme popunjavanja ankete za učenike bilo je otprilike 8 minuta, a za učiteljice oko 5 minuta.

Nakon provedene ankete pristupilo se analizi rezultata i usporedbi zaključnih ocjena na kraju šk. god. 2021./2022. iz hrvatskog i engleskog jezika za svih 60 učenika šestog razreda.

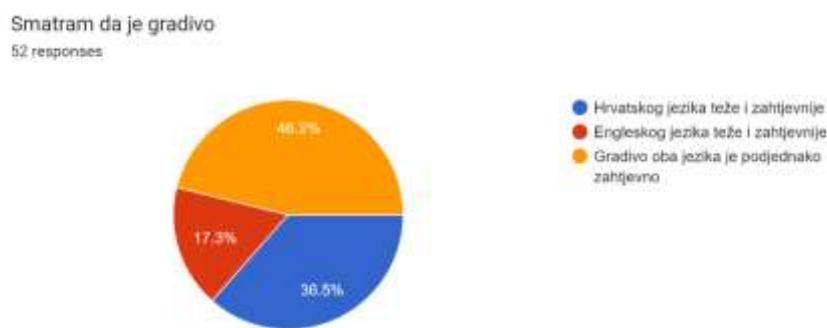
4.2. Rezultati istraživanja

4.2.1. Analiza rezultata učeničke ankete

Analiza rezultata istraživanja obuhvaća uzorak od 52 ispitanika, učenika šestog razreda.

U odgovoru na prvo pitanje o težini gradiva hrvatskog i engleskog jezika 24 učenika, 46.2%, smatra da je gradivo obaju jezika podjednako zahtjevno, 19 učenika, 36.5%, smatra da je gradivo hrvatskog jezika teže i zahtjevnije, a 9 učenika, 17.3%, smatra da je gradivo engleskog jezika teže i zahtjevnije.

Slika 1: Mišljenje učenika o težini gradiva obaju jezika

Drugo pitanje traži od učenika da usporede vlastito usvajanje znanja i vještina iz engleskog s onim iz hrvatskog jezika te 20 učenika, 38.5%, izjavljuje da uči oba jezika podjednakom lakoćom/težinom i brzinom, isti broj učenika tvrdi da engleski nauči brže i lakše, a 12 učenika, 23.1%, izjavljuje da hrvatski nauči brže i lakše.

Slika 2: Usporedba usvajanja gradiva obaju jezika

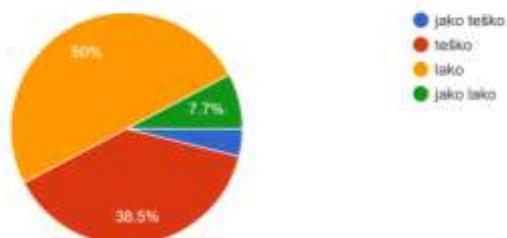

Sljedeća četiri pitanja, traže od učenika da procijene je li im i u kojoj mjeri jezične vještine u **hrvatskom jeziku** lako ili teško usvojiti. Za usmeno izražavanje, govorenje na zadani temu 26 učenika, 50%, izjavljuje da im je lako, dok 20 učenika, 38.5%, izjavljuje da im je usmeno izražavanje teško. Četvero učenika, 7.7%, smatra da im je jako lako usmeno se izražavati, dok 2 učenika, 3.8%, to smatra jako teškim. Pisano izražavanje, pisanje sastavaka 30 učenika, 57.7%, smatra lakisim, 10 učenika, 19.2%, teškim, 7 učenika, 13.5% jako lakisim, a 5 učenika, 9.6%, jako teškim. Pisanje gramatičkih provjera 23 učenika, 44.2%, smatra teškim, 22 učenika, 42.3%, lakisim, a 7 učenika, 13.5%, jako teškim. Nijedan učenik se nije odlučio za odgovor jako lako. Čitanje s razumijevanjem, uključujući čitanje lektire i razgovor o

pročitanom, 20 učenika, 38.5%, smatra jako lakisim, 23 učenika, 44.2%, lakisim, 8 učenika, 15.4%, izjavljuje da im je to teško, a samo 1, 1.9%, da je to jako teško.

Slika 3: Jezične vještine i njihovo usvajanje u hrvatskom jeziku

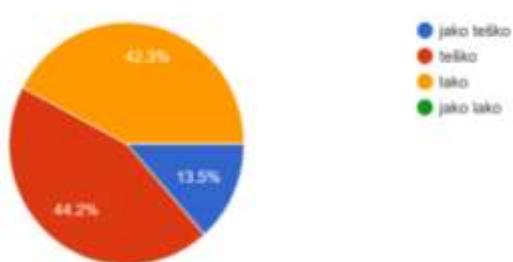
U hrvatskom jeziku usmeno izražavanje, govorenje na zadatu temu mi je:
52 responses

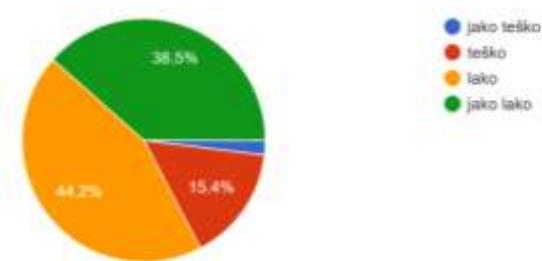
U hrvatskom jeziku pisanje sastavaka (školskih zadaća) mi je:
52 responses

U hrvatskom jeziku pisanje gramatičkih provjera mi je:
52 responses

U hrvatskom jeziku čitanje lektire i razgovor o pročitanom (čitanje s razumijevanjem) mi je
52 responses

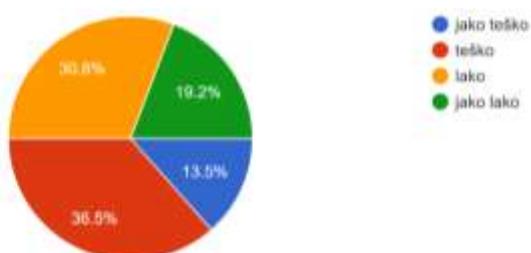
Analizom ovog dijela rezultata ankete o svladavanju gradiva hrvatskog jezika dalo bi se zaključiti da je situacija zadovoljavajuća. Više od 50% učenika izabralo je opcije lako i jako lako za usmeno izražavanje, pisanje sastavaka i čitanje s razumijevanjem. Doduše, primijećeno je da nekim učenicima treba podrška i više rada za svladavanje vještine usmenog

izražavanja jer je 22 učenika odabralo teško i jako teško kao svoj odgovor. Također bi dijelu učenika trebala podrška i više rada na usvajanju gramatičkih sadržaja i pripremi za gramatičke provjere jer se čak 30 učenika odlučilo za odgovor teško i jako teško. Valjalo bi promisliti kako učenicima za te dvije vještine pružiti dodatnu podršku.

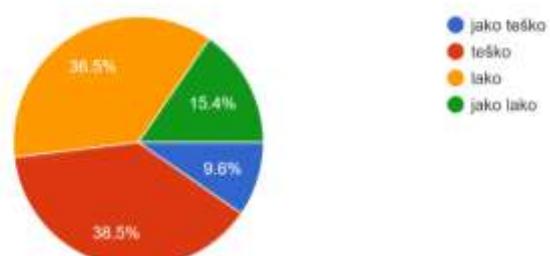
Sljedećih pet pitanja, od 7. do 11., traže od učenika da procijene jesu li im i u kojoj mjeri jezične vještine **engleskog jezika** luke ili teške. Slušanje s razumijevanjem 19 učenika, 36.5%, smatra teškim, 16 učenika, 30.8%, lakin, 10 učenika, 19.2% jako lakin, a 7 učenika, 13.5% jako teškim. Usmeno izražavanje, govorenje na zadanu temu, 20 učenika, 38.5%, smatra teškim, 19 učenika, 36.5%, izjavljuje da im je govorenje lako, 8 učenika, 15.4%, jako lako, a 5 učenika, 9.6%, smatra da im je govorenje jako teško. Čitanje s razumijevanjem 30 učenika, 57.7%, smatra lakin, 7 učenika, 13.5%, jako lakin, dok 13 učenika, 25%, nalazi da im je teško i 2 učenika, 3.8%, jako teško. Pisano rješavanje zadataka s primjenom jezičnih zakonitosti 28 učenika, 53.8%, smatra lakin, 16 učenika, 30.8% teškim, a po 4 učenika, 7.7%, teškim i jako teškim. Pisanje sastavaka 26 učenika, 50%, smatra lakin, 19 učenika, 36.5%, teškim, 3 učenika, 5.8%, jako lakin i 4 učenika, 7.7%, jako teškim.

Slika 5: Jezične vještine i njihovo usvajanje u engleskom jeziku

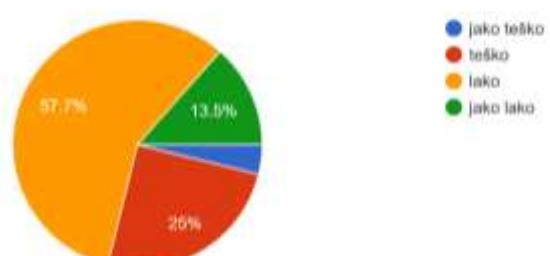
U engleskom jeziku slušanje s razumijevanjem mi je:
52 responses

U engleskom jeziku usmeno izražavanje, govorenje na zadanu temu mi je:
52 responses

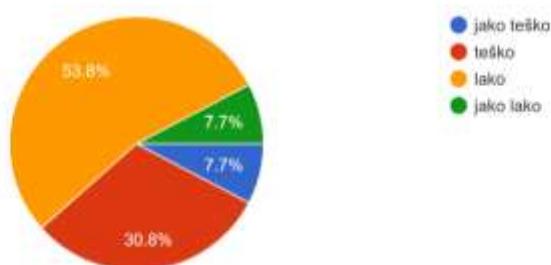

U engleskom jeziku čitanje s razumijevanjem mi je:
52 responses

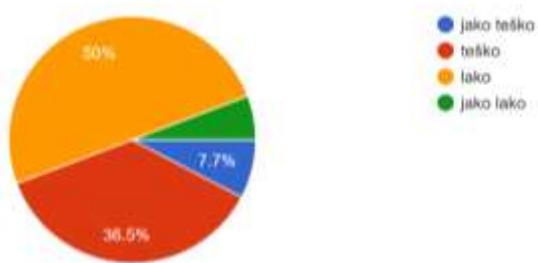
U engleskom jeziku pisano rješavanje zadataka s primjenom jezičnih zakonitosti mi je:

52 responses

U engleskom jeziku pisanje sastavaka mi je:

52 responses

Iako su učenici na drugo pitanje ankete odgovorili da engleski nauče brže i lakše od hrvatskog, analizom ovog dijela ankete o savladavanju gradiva engleskog jezika dalo bi se zaključiti da su učenici vrlo različitih sposobnosti te, iako je u svakoj od navedenih jezičnih vještina procjena učenika zadovoljavajuća, iznad 50% je izabralo opcije lako i jako lako, u svakoj vještini određenoj većoj skupini učenika treba dodatni rad i podrška. Kako se radi o znatnom broju, između 15 i 20 učenika, trebalo bi zadovoljiti učeničke potrebe promjenom metoda rada na redovnoj nastavi, poticanjem učenika na redovito pohađanje dopunske nastave i učeničkog dodatnog redovitog samostalnog rada. Valja još razmisiliti kako dodatno pružiti podršku učenicima za što uspješnije zadovoljenje odgojno-obrazovnih ishoda. Nadalje bi se dalo zaključiti da je odgovor o bržem i lakšem učenju gradiva engleskog jezika u odnosu na hrvatski možda vezan uz činjenicu da učenici znanje koje su ranije stekli na materinskom jeziku primjenjuju na usvajanje engleskog jezika te stoga imaju dojam da ga uče lakše.

Također uspoređujući odgovore na dio ankete o vještinama u engleskom jeziku i onima u hrvatskom jeziku vidljivo je da većina učenika usmeno izražavanje smatra lakim na oba jezika, 57,7% na hrvatskom i 51,9% na engleskom jeziku. Čitanje s razumijevanjem također pokazuje sličan rezultat, čak 82,7% učenika ga smatra lakim i jako laki na hrvatskom, a 70,2% na engleskom. Pisano izražavanje, pisanje sastavaka, laki i jako laki na hrvatskom jeziku smatra čak 70,2%, te 55,8% učenika na engleskom jeziku. Ova analiza pokazuje da većina učenika dobro koristi vještine i povezuje korelacijska znanja u usvajanju obaju jezika. Jedina razlika se pokazala u pisanju gramatičkih provjera u hrvatskom jeziku, gdje je 57,7% učenika izabralo odgovor teško i jako teško, dok su u engleskom pisani zadaci s primjenom jezičnih zakonitosti za 61,5% učenika laki i jako laki. Ovu razliku autorica objašnjava kompleksnijim i zahtjevnijim gramatičkim gradivom iz hrvatskog jezika u šestom razredu, a

moguće je da učenici primjenjuju naučeno iz materinskog jezika kasnije pri provjerama na engleskom jeziku, jer autorica učestalo korelira i povezuje sadržaje usvojenih jezičnih zakonitosti na engleskom s onima već usvojenima na materinskom jeziku. Taj vremenski pomak možda doprinosi većoj uspješnosti slične komponente u engleskom. Možda se radi i o činjenici da u engleskom više nema gramatičkih provjera objektivnog tipa za razliku od hrvatskog.

Sljedećim anketnim pitanjima htjelo se istražiti jesu li zaključne ocjene iz hrvatskog i engleskog jezika u izravnoj vezi i je li se taj odnos promijenio u odnosu na peti i šesti razred. Prema odgovorima učenika, u petom razredu 24 učenika, 46,2%, je imalo istu zaključnu ocjenu iz hrvatskog i engleskog jezika, 19 učenika, 36,5%, je imalo višu ocjenu iz hrvatskog, a 9 učenika, 17,3%, višu zaključnu ocjenu iz engleskog. U šestom razredu čak 28 učenika, 53,8%, ima istu zaključnu ocjenu iz hrvatskog i engleskog jezika, 18 učenika, 34,6%, ima višu ocjenu iz hrvatskog, a 6 učenika, 11,5%, višu zaključnu ocjenu iz engleskog jezika.

Analizom odgovora na ta dva pitanja dalo bi se zaključiti da postoji direktna veza između uspješnosti usvajanja gradiva hrvatskog jezika s uspješnim usvajanjem gradiva engleskog jezika.

Zadnje pitanje tražilo je od ispitanika da razmisle i odgovore smatraju li da bolje poznavanje/znanje hrvatskog jezika kao školskog predmeta utječe na bolje znanje engleskog jezika i u kojoj mjeri. 28 učenika, 53,8%, smatra da malo utječe, 16 učenika, 30,8% da znatno utječe, a 8 učenika, 15,4%, da uopće ne utječe.

Slika 6: Mišljenje učenika o utjecaju znanja hrvatskog jezika na bolje znanje engleskog jezika

S obzirom da ukupno 84,6% učenika prepoznaje znatan ili manji utjecaj znanja hrvatskog jezika na bolje znanje engleskog jezika, autorica smatra da će nakon upoznavanja s rezultatima istraživanja učenici još bolje osvijestiti važnost povezivanja jezičnih djelatnosti u oba jezika.

4.2.2. Analiza rezultata ankete za učiteljice engleskog jezika

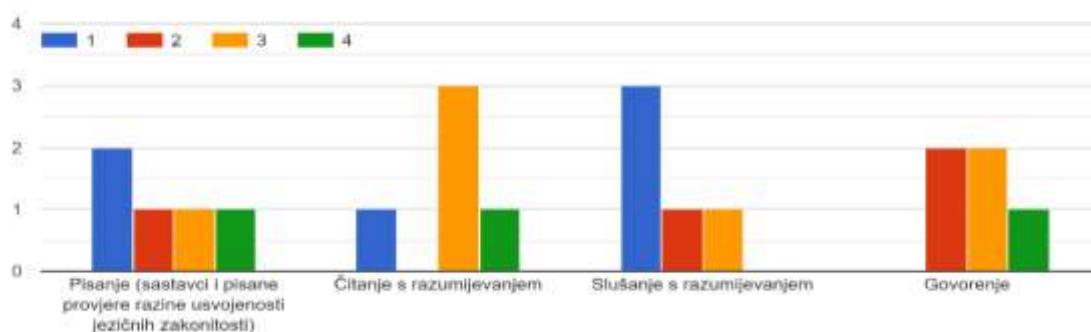
Analiza rezultata istraživanja obuhvaća uzorak od pet ispitanika, učiteljica engleskog jezika.

Ispitanici su u prvom odgovoru trebali iz razgovora sa svojim učenicima zaključiti koji jezik teže usvajaju, engleski ili hrvatski. Dvoje ispitanika, 40%, odgovorilo je da njihovi učenici usvajaju oba jezika podjednako teško/lako, dvoje da hrvatski usvajaju teže, a jedna ispitanica je odabrala odgovor da o tome nije razgovarala s učenicima.

U sljedeća 4 odgovora učiteljice su iznijele svoje mišljenje o tome koliko su pojedine vještine i znanja njihovim učenicima teške ili luke. Čitanje s razumijevanjem 4 učiteljice, 80%, smatraju lakis za učenike, dok 1 učiteljica, 20%, smatra da je teško. Pisano izražavanje, pisanje sastavaka i sl., 4 učiteljice, 80%, smatraju da je njihovim učenicima teško, dok 1, 20% smatra da im je lako. Usmeno izražavanje, govorenje na zadani temu, 3 učiteljice, 60%, smatraju lakis, 1 učiteljica, 20%, jako lakis, a 1, 20%, jako teškim za njihove učenike. Pisane provjere primjene usvojenosti jezičnih zakonitosti 3 učiteljice, 60%, smatraju teškim, a 2 učiteljice, 40%, lakima njihovim učenicima.

Slika 7: Grafikon rangiranja jezičnih vještina od najteže prema najlakšoj za EJ

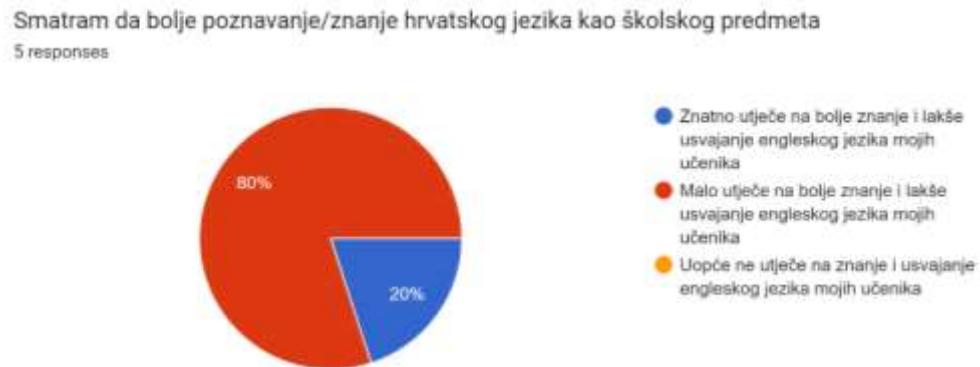
U engleskom jeziku jeziku mojim učenicima je (koristi svaki broj jednom, rangiraj prema težini 1 - najteže, 4 - najlakše)

U šestom su pitanju učiteljice engleskog trebale prema vlastitom mišljenju i rezultatima svojih učenika prema težini rangirati elemente vrednovanja i usvojenost vještina. Analiza odgovora pokazala je da se učiteljice u svom mišljenju donekle razilaze, no ukupnom analizom uočeno je da većina smatra slušanje s razumijevanjem najtežim, pisanje sastavaka i pisanih provjera usvojenosti jezičnih zakonitosti sljedećim po težini, slijedi čitanje s razumijevanjem kao lakša djelatnost i na kraju govorenje na zadani temu kao najlakše po njihovoj procjeni. Analiza učeničke ankete pokazuje nešto drugačiji poređak - slušanje kao najteže, govorenje na zadani temu, pisanje, pa čitanje s razumijevanjem kao najlakše. Doduše, učenička anketa je provedena među učenicima samo jedne generacije, dok učiteljice poučavaju različite ostale generacije te je stoga moguć ovakav pomak.

U odgovoru na 7. pitanje, sve ispitanice su izrazile da smatraju da bolje poznavanje/znanje hrvatskog jezika kao školskog predmeta utječe na bolje znanje i lakše usvajanje engleskog jezika kod svojih učenika. Četiri ispitanice, 80%, smatraju da malo utječe, a 1, 20%, da znatno utječe. Niti jedna ne smatra da ne utječe.

Slika 8: Mišljenje učiteljica EJ o utjecaju znanja hrvatskog jezika na bolje znanje engleskog

U osmom pitanju ispitanice su izrazile interes za rezultate i zaključke istraživanja usporedbe znanja hrvatskog jezika i znanja engleskog jezika na osnovi sumativnog vrednovanja obaju školskih predmeta na generacijskoj razini škole. Četiri ispitanice, 80%, odgovorile su pozitivno, a jednu, 20%, ne zanimaju rezultati istraživanja.

U odgovoru na zadnje, deveto pitanje 4 učiteljice, 80%, smatraju da bi takvo istraživanje i njegovi zaključci mogli doprinijeti kvaliteti vlastitog rada i boljem razumijevanju potreba svojih učenika, dok jedna učiteljica, 20%, smatra da ne bi.

4.2.3. Analiza rezultata ankete za učiteljice hrvatskog jezika

Analiza rezultata istraživanja obuhvaća uzorak od 3 ispitanika, učiteljica hrvatskog jezika.

Ispitanici su u prvom odgovoru iz razgovora sa svojim učenicima trebali zaključiti koji jezik teže usvajaju, engleski ili hrvatski. Dvoje ispitanika, 66.7%, odgovorilo je da njihovi učenici usvajaju oba jezika podjednako teško/lako, jedna ispitanica, 33.3%, odabrala je odgovor da njeni učenici smatraju da usvajaju teže hrvatski.

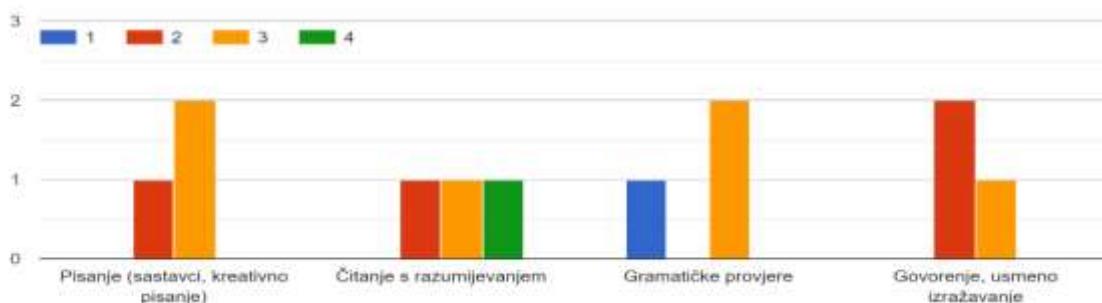
U sljedeća 4 odgovora učiteljice su iznijele svoje mišljenje o tome koliko su pojedine vještine i znanja njihovim učenicima teške ili luke. Čitanje s razumijevanjem 2 učiteljice, 66,7%, smatra da je učenicima lako, dok 1 učiteljica, 33,3%, smatra da je teško. Pisano izražavanje, pisanje sastavaka i sl. 2 učiteljice, 66.7%, smatraju da je njihovim učenicima lako, dok 1, 33,3%, smatra da im je teško. Usmeno izražavanje, govorenje na zadani temu, 2 učiteljice, 66,7%, smatraju teškim, dok 1 učiteljica, 33,7%, smatra lakim elementom vrednovanja svojim učenicima. Pisane gramatičke provjere 2 učiteljice, 66,7%, smatraju lakima, a 1 učiteljica, 33,3%, jako teškima svojim učenicima.

U šestom pitanju učiteljice engleskog trebale su prema vlastitom mišljenju i rezultatima svojih učenika prema težini rangirati elemente vrednovanja i usvojenost vještina. Analiza odgovora pokazala je da se učiteljice u svom mišljenju donekle razilaze, no ukupnom analizom uočeno je da većina govorenje smatra najtežim, zatim slijede gramatičke provjere,

pisanje sastavaka te čitanje s razumijevanjem kao najlakši element vrednovanja po njihovoj procjeni. Analiza učeničke ankete pokazuje nešto drukčiji poredak – gramatičke provjere kao najteže, govorenje na zadani temu, pisanje sastavaka, pa čitanje s razumijevanjem kao najlakše. Doduše, učenička anketa je provedena među učenicima samo jedne generacije, dok učiteljice poučavaju različite ostale generacije te je stoga moguće objasniti ovakvu razliku u mišljenju.

Slika 9: Grafikon rangiranja jezičnih vještina od najteže prema najlakšoj za HJ

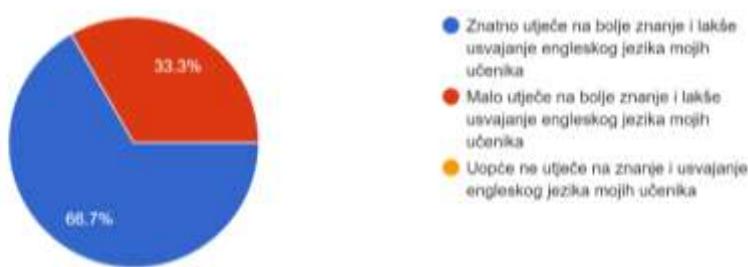
U hrvatskom jeziku mojim učenicima je (koristi svaki broj jednom, rangiraj prema težini od 1 - najteže, 4 - najlakše)

U sljedećem odgovoru, sve učiteljice smatraju da bolje poznavanje/znanje hrvatskog jezika kao školskog predmeta utječe na bolje znanje i lakše usvajanje engleskog jezika kod svojih učenika. Dvije ispitanice, 66,7%, smatraju da znatno utječe, a jedna, 33,3%, da malo utječe.

Slika 10: Mišljenje učiteljica HJ o utjecaju znanja hrvatskog jezika na bolje znanje engleskog

Smatram da bolje poznavanje/znanje hrvatskog jezika kao školskog predmeta
3 responses

U osmom pitanju sve su ispitanice izrazile interes za rezultate i zaključke istraživanja usporedbi znanja hrvatskog jezika i znanja engleskog jezika na osnovi sumativnog vrednovanja obaju školskih predmeta na generacijskoj razini škole. Sve 3 ispitanice, 100%, odgovorile su pozitivno, da ih zanimaju rezultati istraživanja.

U odgovoru na zadnje, deveto pitanje sve 3 učiteljice, 100%, smatraju da bi takvo istraživanje i njegovi zaključci mogli doprinijeti kvaliteti vlastitog rada i boljem razumijevanju potreba svojih učenika.

4.2.4. Analiza zaključnih ocjena iz engleskog jezika i hrvatskog jezika za učenike šestog razreda u šk. god. 2021./2022.

Uvidom u e-imenik svakog pojedinog učenika šestog razreda, napravljena je analiza i usporedba zaključnih ocjena iz engleskog jezika i hrvatskog jezika. Obje zaključne ocjene za svakog od 60 učenika šestog razreda svrstavane su u tablicu te su rezultati analizirani i izvedeni je zaključak metodom usporedbe.

Tablica 1: Zaključne ocjene iz engleskog i hrvatskog jezika učenika šestog razreda

učenik	EJ	HJ	učenik	EJ	HJ	učenik	EJ	HJ
1	3	4	21	4	4	41	4	5
2	2	2	22	4	4	42	3	4
3	4	4	23	4	4	43	4	5
4	4	4	24	2	2	44	4	3
5	4	5	25	4	4	45	2	2
6	3	3	26	2	3	46	3	3
7	5	4	27	3	4	47	3	2
8	3	3	28	2	3	48	5	5
9	5	5	29	4	5	49	3	4
10	2	2	30	4	4	50	2	3
11	5	5	31	2	3	51	4	5
12	5	5	32	5	5	52	4	5
13	4	4	33	4	5	53	4	4
14	4	4	34	4	5	54	2	2
15	4	4	35	3	3	55	4	5
16	5	5	36	4	4	56	2	3
17	3	4	37	3	3	57	2	2
18	5	4	38	5	4	58	4	4
19	5	4	39	4	4	59	5	5
20	4	4	40	5	5	60	3	3

Zelenom bojom označene su iste zaključne ocjene iz obaju predmeta, dok su neoznačene ostale one koje se razlikuju. Prebrojavanjem je ustanovljeno da 34 od 60 učenika, što iznosi 56,67%, ima istu zaključnu ocjenu iz engleskog i iz hrvatskog jezika, dok 26 učenika, 43,3%, imaju različitu zaključnu ocjenu. Nadalje, valja uočiti da se u učenika koji imaju različitu zaključnu ocjenu iz engleskog i hrvatskog jezika, ta ocjena razlikuje samo za jednu ocjenu, npr. učenik br. 5 ima 4 iz engleskog, a 5 iz hrvatskog, učenik br. 7 ima 5 iz engleskog, a 4 iz hrvatskog itd.

Autorica smatra da ova analiza i usporedba zaključnih ocjena također pokazuje da su znanje hrvatskog jezika kao školskog predmeta i znanje engleskog jezika usko i nepobitno povezani i djeluju u međusobnoj sprezi.

Doduše, ove ocjene nisu uspoređene sa zaključnim ocjenama iz drugih predmeta istih učenike pa je moguće da bi podrobnija statistička analiza doprinijela preciznijim zaključcima.

5. ZAKLJUČAK

U modernom poučavanju stranih jezika materinski jezik ima važnu ulogu. Materinski je jezik pozitivan izvor znanja u engleskoj učionici te podrška u poučavanju i usvajanju znanja, osobito učenicima na nižoj jezičnoj razini usvajanja engleskog jezika. Treba ga koristiti u različitim situacijama poučavanja engleskog kao što su potpora pri usvajanju novog vokabulara, pojašnjenje sadržaja poučavanja kad je to potrebno ili bolje razumijevanje kako engleski kao jezik funkcioniра pomoću istih zakonitosti u materinskom jeziku. Povezivanje učenikovog znanja materinskog jezika tijekom poučavanja engleskog jezika vrlo je važno za učenikovo bolje razumijevanje i usvajanje stranog jezika, a slobodno korištenje materinskog jezika prema potrebi učenika tijekom nastavnog procesa smanjuje razinu anksioznosti i stresa kod učenika te doprinosi očuvanju mentalnog zdravlja.

Korištenje materinskog jezika pri poučavanju stranog jezika u skladu je s politikom Vijeća Europe (CEFR, 2018.) o dvojezičnosti, razvoju višejezičnosti i medijaciji među jezicima prema kojoj se jezici međusobno povezuju i nadopunjuju što olakšava njihovo poučavanje i usvajanje.

Kao što je na početku ovog istraživačkog rada navedeno, istraživačko pitanje glasi: *Utječe li bolje znanje hrvatskog jezika na usvajanje engleskog jezika?* Analiza provedenih anketnih upitnika u ovom istraživanju dovodi do zaključka da sve učiteljice engleskog i hrvatskog jezika te većina učenika šestog razreda, ukupno 84,6%, prepoznaju u određenoj mjeri utjecaj znanja hrvatskog jezika na bolje znanje engleskog jezika. Manji broj učenika, 15,6%, taj utjecaj ne uviđa te će im trebati osvijestiti nepobitnu vezu i možda na taj način olakšati usvajanje znanja. Dakle, odgovor na istraživačko pitanje je pozitivan.

Nadalje, uočena je jasna povezanost vještina u oba jezika rezultatima učeničke ankete o jezičnim vještinama u hrvatskom jeziku i onima u engleskom. Rezultati pokazuju da većina učenika usmeno izražavanje smatra lakim na oba jezika, 57,7% na hrvatskom i 51,9% na engleskom jeziku. Čitanje s razumijevanjem također pokazuje sličan rezultat, čak 82,7% učenika ga smatra lakim i jako lakim na hrvatskom, a 70,2% na engleskom. Pisano izražavanje, pisanje sastavaka, lakim i jako lakim na hrvatskom jeziku smatra čak 70,2%, te 55,8% učenika na engleskom jeziku. Ova analiza pokazuje da većina učenika dobro koristi vještine i povezuje korelacijska znanja u usvajanju obaju jezika. Jedina razlika se pokazala u pisanju gramatičkih provjera u hrvatskom jeziku, gdje je 57,7% učenika izabralo odgovor teško i jako teško, dok u engleskom zadatke s primjenom jezičnih zakonitosti 61,5% učenika smatra lakim i jako lakim. Ovu razliku autorica objašnjava kompleksnijim i zahtjevnijim gramatičkim gradivom iz hrvatskog jezika u šestom razredu, a moguće je da učenici primjenjuju naučeno iz materinskog jezika kasnije pri provjerama na engleskom jeziku te stoga uspješnije rješavaju provjere. Moguće je da se radi i o zahtjevnijim gramatičkim provjerama objektivnog tipa u hrvatskom jeziku, kojih više u engleskom nema.

Analiza zaključnih ocjena također jasno govori o povezanosti znanja hrvatskog i engleskog jezika. 56,67% učenika ima istu zaključnu ocjenu iz engleskog i iz hrvatskog jezika, dok ostalih 43,3% učenika imaju različitu ocjenu, no ona je za samo jednu ocjenu viša ili niža.

Rezultati istraživanja mogli bi poslužiti za reflektivno poučavanje i razmišljanje o potrebnim promjenama u budućem poučavanju i učenju, jer je ustaljeno da dio učenika treba dodatnu podršku i pomoći u radu.

U svladavanju gradiva **engleskog jezika** u svakoj od jezičnih djelatnosti procjena učenika je zadovoljavajuća, iznad 50% je izabralo opcije lako i jako lako za slušanje s razumijevanjem, čitanje s razumijevanjem, govorenje, pisanje sastavaka i zadataka s primjenom jezičnih zakonitosti, no u svakoj od djelatnosti određena veća skupini učenika treba dodatni rad i podršku. Kako se radi o znatnom broju, trebalo bi zadovoljiti učeničke potrebe promjenom metoda rada na redovnoj nastavi, poticati učenike na redovito pohađanje dopunske nastave te redovit dodatni samostalni rad. Valja još dobro promisliti kako dodatno pružiti podršku učenicima za što uspješnije zadovoljenje odgojno-obrazovnih ishoda.

U svladavanju gradiva **hrvatskog jezika** situacija je također zadovoljavajuća. Više od 50% učenika izabralo je opcije lako i jako lako za usmeno izražavanje, pisanje sastavaka i čitanje s razumijevanjem. Doduše, primjećeno je da nekim učenicima treba podrška i više rada za svladavanje vještine usmenog izražavanja, jer je oko 30% učenika odabralo teško i jako teško kao svoj odgovor. Također bi dijelu učenika trebala podrška i više rada na usvajanju gramatičkih sadržaja i pripremi za gramatičke provjere, jer se čak 30 učenika odlučilo za odgovor teško i jako teško. Valjalo bi razmisliti kako učenicima za te dvije jezične djelatnosti pružiti dodatnu podršku.

Jedan od ciljeva ovog istraživanja na školskoj razini je da njegovi rezultati i uočavanje potreba učenika doprinesu boljem planiranju nastave kako pri izradi predmetnog godišnjeg izvedbenog kurikuluma i tematskih planova tako i pri mikro-planiranju izvedbe nastave osmišljavanjem više različitih postupaka i aktivnosti koje će poboljšati učeničko ostvarenje ishoda u onim segmentima koje su učenici uočili kao teže za usvajanje.

Analiza rezultata anketa učiteljica engleskog jezika i učiteljica hrvatskog jezika donekle se razlikuju od onih dobivenih od učenika u vezi s težinom svladavanja gradiva određenih jezičnih djelatnosti. Autorica uočava eventualna ograničenja preciznosti analize metodom usporedbe tog dijela sadržaja istraživanja, jer su ispitanici učenici samo šestog razreda, dakle rezultati su na generacijskoj razini, dok su ispitanice učiteljice svoje odgovore zasnovale na vlastitom iskustvu s učenicima različitih generacija.

Što se tiče preporuka za buduća istraživanja, koja bi se mogla ciklično povezati u akcijsko istraživanje, ona bi mogla pružiti dodatne dokaze valjanosti zaključaka provođenjem na većem uzorku učenika ispitanika, drugih generacija učenika, kako bi rezultati bili vjerodostojniji. Također bi se u istraživanje moglo uključiti dodatne varijable kako bi se povećala mogućnost objašnjavanja uzročno-posljedičnih veza između segmenata istraživanja.

Literatura

- Briggs, M. (2001). Teacher and Student Attitudes to English-only & L1 in the EFL Classroom. Bristol: University of Bristol.
- Burden, P. (2000). The Use of the Students' Mother Tongue in Monolingual English "Conversation" Classes. *The Language Teacher*, 24(6), 5-10
- Butzkamm, W. (2003) We only learn language once. The role of the mother tongue in FL classrooms: Death of dogma. *The Language Learning Journal* 28(1), 29-39
- Chalmers, H (2021) The Role of the First Language in English Medium Instruction. ELT Expert Panel, Oxford University Press
- Common European Framework of Reference for Languages. CEFR, Council of Europe, 2018
- Cook, V. (2001). Using the First Language in the Classroom. *Canadian Modern Language Review*, 57(3), 404-423.
- Deller, S. & Rinvolucri, M. (2002). Using the Mother Tongue: Making the Most of Learners's language. London: Delta Publishing.
- Goldstein, T. (2003). *Teaching and Learning in a Multilingual School*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Hall, G. & Cook, G. (2013). Own-language Use in ELT: Exploring global practices and attitudes. London: British Council.
- Levine, G. S. (2003). Student and Instructor Beliefs and Attitudes about Target Language Use, First Language Use, and Anxiety: Report of a Questionnaire Study. *The Modern Language Journal*, 87(3), 343-364.
- Levine, G. S. (2011). Code Choice in the Language Classroom. Bristol: Multilingual Matters.
- Mills, E. G. (2018) Action Research: A Guide for the Teacher Researcher, 6th Edition. Pearson Edulinc.
- The Use of L1 in English Language Teaching - Cambridge Papers in ELT, CUP 2019
- Woodall, B. R. (2002). Language-Switching: Using the First Language While Writing in a Second Language. *Journal of Second Language Writing*, 11, 7-28.

Prilog - poveznice na ankete

- učenička anketa <https://forms.gle/sq5JypVocrAyxL7f6>
- učiteljske ankete: EJ <https://forms.gle/gM7L88soDR4bNJ6BA>
HJ <https://forms.gle/pZ1SePoqSGBBFSmK8>